

Кучерук М.С.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії та етнографії України
Одеський національний політехнічний університет*

ПЕРМАНЕНТНА УКРАЇНСЬКА (Р)ЕВОЛЮЦІЯ?

Питання, запропоноване для обговорення на конференції: які тренди розвитку – революційні чи еволюційні – стануть домінуючими у 2017 р. в Україні? Актуальність цього питання важко перебільшити. Враховуючи ситуацію, що склалася в нашій державі.

Ми, звісно, можемо говорити багато і з пафосом про нинішню політичну ситуацію в нашій державі. Але це зайве. Тому перейдемо безпосередньо до розгляду питання.

Україна на початку ХХІ століття пережила дві революційні хвилі – це «помаранчева революція» 2004 р. і «революція гідності» 2014 р. Але, чи достатньо в нас підстав для того, щоб вважати ці події революціями у власному розумінні цього слова? Заходячи наперед, зазначу, що в даній публікації немає відповіді. У ній – лише припущення і постановка питання.

Розпочнімо свій огляд не з подій на Майдані 2004 р., а з подій, що мали місце дещо раніше.

В другій половині 80-х років стало зрозуміло, що адміністративно-командна система себе вичерпала [2, с. 13]. Занепад економіки призвів до зубожіння населення, криза охопила всі сфери життя суспільства. Війна в Афганістані стала для Радянського Союзу фатальною.

Саме в цей час на базі чисельних громадських рухів і об'єднань, таких як «Меморіал», Спілка письменників України, Товариство української мови імені Тараса Шевченка, «неформали», – виникає Народний Рух України за перебудову. Серед дослідників й досі немає одностайної думки щодо того, хто був фундатором Народного Руху [2, с. 14]. Але не це важливо для нашої дискусії.

Важливо інше. Досягнення незалежності України стало проявом громадянського суспільства, яке народилося в той час в Україні. Як і сам Народний Рух, що утворився і оформився у наймасовіше в Україні громадське об'єднання виключно завдяки зусиллям громадянського суспільства.

Ключовим соціально-економічним процесом 1990-х рр. в Україні став процес зміни власників і власності [4, с. 173]. Перехід від соціалістичної економіки до капіталізму а ргіорі не міг пройти безболісно. Результат – стрімкий обвал економіки і масове зубожіння населення [3, с. 73]. Проте, жертва себе виправдала. Наприкінці 1990-х рр. намітилася економічна стабілізація, а за нею – і короткочасне бурхливе економічне зростання початку 2000-х рр.

У листопаді 2004 р. почалася «помаранчева революція». На відміну від класичних революцій, вона відбулася не в розпал економічної кризи, а на фоні відносного економічного зростання. А. Гальчинській зазначає, що *«помаранчева» революція не була революцією бідних. Вона здійснювалась не за рецептами К. Маркса»* [1, с. 248].

У листопаді 2014 р. почалася інша революція – «революція гідності».

На перший погляд може здатися, що ці три події не пов'язані одна із одною. Але це тільки на перший погляд. Безумовно, події 1989-1991, 2004-2005, 2014-2015 рр. мали революційний характер. Їх об'єднує одне: в усіх трьох випадках ініціатива надходила від громадянського суспільства, і всі три події були непередбачуваними.

Із сказаного випливає висновок: це не просто спалахи народного волевиявлення, існує певна закономірність. Іншими словами, в українському суспільстві відбуваються процеси, сутність і зміст яких нам ще належить пояснити.

Література

1. Гальчинський А. Лібералізм: уроки для України / А. С. Гальчинський. – К. : Либідь, 2011. – 288 с.
2. Гончарук Г. І. Народний Рух України. Історія. 1989-1996 рр. / Г. І. Гончарук. – Вид. друге, доп. – Одеса : Астпропринт, 2014. – 336 с.
3. Касьянов Г. Украина 1991 – 2007: очерки новейшей истории / Г. Касьянов. – К. : Наш час, 2008. – 480 с.
4. Шульга Н. Дрейф на обочину. Двадцать лет общественных изменений в Украине / Н. А. Шульга. – К. : ТОВ «Друкарня «Бізнес-поліграф», 2011. – 448 с.